

Управління освіти і науки Волинської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
Факультет початкової освіти та фізичної культури
Кафедра загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти

Марія Козігора

ПСИХОЛОГІЯ (ЗАГАЛЬНА, ВІКОВА, ПЕДАГОГІЧНА)

Конспект лекцій

Луцьк - 2025

Психологія (загальна, вікова, педагогічна): конспект лекцій [електронне видання] / уклад. М. А. Козігора, 2025. 128 с.

У навчальному виданні «Психологія (загальна, вікова, педагогічна)» систематизовано основні теоретичні положення з трьох розділів психологічної науки: загальної, вікової та педагогічної. Видання містить узагальнений виклад ключових понять, закономірностей, механізмів психічного розвитку особистості, а також психологічних аспектів навчання й виховання. Матеріал подано у стислому, структурованому вигляді відповідно до освітніх програм педагогічних спеціальностей, що сприяє ефективній підготовці здобувачів освіти до практичної та наукової діяльності.

Для здобувачів освіти педагогічних спеціальностей і всіх, хто цікавиться психологією.

Укладач: Козігора Марія Анатоліївна, доктор філософії зі спеціальності Психологія, старший викладач кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради,

Рецензенти:

Федотова Тетяна Володимирівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та клінічної психології Волинського національного університету імені Лесі Українки

Ярошук Наталія Петрівна – викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Розглянуто на засіданні кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (протокол № 1 від 27.08.2025)

Друкується за ухвалою засідання ради факультету початкової освіти та фізичної культури Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (протокол №2 від 25.09.2025)

© Козігора М.А., , 2025

© КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. ВСТУП ДО ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ	5
Тема 1. Психологія як наукова дисципліна: предмет і завдання	5
Тема 2. Методи науково-психологічних досліджень	12
Тема 3. Особистість та її діяльність у психологічному аспекті	18
Тема 4. Психологія міжособистісного спілкування	23
РОЗДІЛ 2. ПІЗНАВАЛЬНІ ПРОЦЕСИ, ЕМОЦІЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ	29
Тема 5. Відчуття та сприймання у пізнавальній сфері особистості	29
Тема 6. Увага і пам'ять у когнітивних процесах	33
Тема 7. Уява та мислення особистості	40
Тема 8. Емоційно-вольова сфера особистості	48
Тема. Індивідуальні особливості: темперамент, характер і здібності	56
РОЗДІЛ 3. ОСНОВИ ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ	64
Тема 10. Вікова психологія як галузь психологічної науки. Методи і принципи	64
Тема 11. Теоретичні основи вікової психології	71
Тема 12. Психічний і особистісний розвиток дитини під час пренатального періоду та раннього віку	77
Тема 13. Психічний і особистісний розвиток дитини дошкільного віку	82
Тема 14. Психологічні особливості молодшого шкільного віку (зрілого дитинства)	88
РОЗДІЛ 4. ПСИХОЛОГІЯ ПІДЛІТКОВОГО ТА ДОРΟΣЛОГО ВІКУ	93
Тема 15. Психологія підліткового віку	93
Тема 16. Психологія ранньої та зрілої юності	96
Тема 17. Психологія дорослості. Психологія старіння	100
РОЗДІЛ 5. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ	108
Тема 18. Педагогічна психологія як галузь психологічної науки	108
Тема 19. Методологічні засади і методи педагогічної психології	111
Тема 20. Психологічні особливості учіння і навчання	115
Тема 21. Психологія виховання	118
Тема 22. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя	123

ПЕРЕДМОВА

Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується підвищеними вимогами до професійної підготовки майбутніх педагогів, що зумовлює необхідність глибокого засвоєння психологічних знань як наукової основи ефективної освітньої діяльності. У цьому контексті особливої актуальності набуває інтегроване вивчення загальної, вікової та педагогічної психології, які забезпечують цілісне розуміння закономірностей психічного розвитку особистості, особливостей її навчання та виховання.

Навчальне видання «Психологія (загальна, вікова, педагогічна): конспект лекцій» укладене з метою систематизації базових теоретичних положень психологічної науки та їх адаптації до потреб здобувачів освіти педагогічних спеціальностей. Зміст посібника відображає логіку побудови психологічного знання: від загальних закономірностей функціонування психіки до аналізу вікових особливостей розвитку особистості та специфіки психологічних аспектів навчання і виховання.

Матеріал подано у структурованому, лаконічному та доступному для засвоєння вигляді, що сприяє формуванню системного наукового мислення, розвитку пізнавальної активності та усвідомленню міждисциплінарних зв'язків психологічної науки. Особливу увагу приділено ключовим поняттям, провідним психологічним теоріям, механізмам психічного розвитку, а також закономірностям навчання та виховання особистості в освітньому середовищі.

Видання орієнтоване на забезпечення цілісного теоретичного підґрунтя для вивчення психологічних дисциплін та формування наукового світогляду здобувачів освіти. Конспект лекцій може бути використаний під час опрацювання лекційного матеріалу, підготовки до семінарських занять, самостійного вивчення дисципліни, а також узагальнення та систематизації знань.

Важливою особливістю видання є його орієнтація на сучасні виклики освітнього простору, зокрема необхідність глибшого осмислення психологічних аспектів розвитку особистості в умовах суспільних трансформацій. У цьому контексті особлива увага приділяється питанням емоційного розвитку, мотиваційної сфери, формування самооцінки та міжособистісної взаємодії.